

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Lausunto
27.3.2026

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunnan lausunto Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksesta ja -suunnitelmista 2026–2029

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma

Valiokunta pitää ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmaa kokonaisuutena hyvin valmisteltuna ja tutkimustietoon nojaavana. Suunnitelmassa korostuu ennaltaehkäisevä näkökulma sekä yhteistyö kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa, mikä on keskeistä ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämässä.

Valiokunta katsoo tärkeäksi, että suunnitelmassa painotetaan varhaista tukea ja matalan kynnyksen palveluja. Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn tukeminen varhaisessa vaiheessa edistää hyvää ikääntymistä ja tukee ikääntyneiden mahdollisuuksia pärjätä arjessa mahdollisimman pitkään.

Valiokunta pitää erittäin myönteisenä FINGER-toimintamallin käyttöönottoa. Kyseessä on suomalaiseseen tutkimukseen perustuva ja kansainvälisesti tunnettu monitekijäinen toimintamalli, jonka tavoitteena on tukea kognitiivista toimintakykyä ja ehkäistä muistisairauksien riskiä. Valiokunta katsoo, että FINGER-mallin hyödyntäminen vahvistaa suunnitelman tutkimusperustaisuutta ja ennaltaehkäisevää lähestymistapaa.

Valiokunta korostaa myös osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamisen sekä yksinäisyyden ehkäisyn merkitystä, sillä ne ovat keskeisiä tekijöitä ikääntyneiden hyvinvoinnin ja toimintakyvyn kannalta.

Digiosallisuuden näkökulmasta valiokunta pitää hyvänä, että suunnitelmassa tunnistetaan digitukeen liittyvät tarpeet ja lähitorien rooli digipalvelujen käytön tukemisessa. Valiokunta korostaa kuitenkin, että digiosallisuus tarkoittaa digitukea laajemmin sitä, että digitaaliset palvelut suunnitellaan alusta alkaen saavutettaviksi ja ymmärrettäviksi eri käyttäjäryhmille.

Vaikka digipalvelujen teknistä saavutettavuutta ohjaa lainsäädäntö, kuten EU:n saavutettavuusdirektiivi, pelkkä tekninen saavutettavuus ei vielä takaa palvelujen todellista käytettävyyttä tai yhdenvertaista saavutettavuutta. Digitaalisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämisessä on tärkeää kiinnittää huomiota myös palvelujen selkeyteen, viestintään, palvelupolkujen ymmärrettävyyteen sekä vaihtoehtoisten asiointikanavien saatavuuteen. Digipalvelujen kehittämisessä on tärkeää huomioida teknologian lisäksi käyttäjien toimintakyky, terveystalvelukutaito sekä palvelujen käytön arjen tilanteet.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös käyttöyn käsitteistöön. Termi digikyvyttömyys voi olla leimaava, ja sen sijaan olisi perusteltua puhua esimerkiksi digituen tarpeesta, digivalmiuksien eroista tai digiosallisuuden vahvistamisesta.

Valiokunta katsoo tärkeäksi, että suunnitelman toteutumista seurataan monipuolisilla ja tarkoituksenmukaisilla mittareilla. Hyvinvoinnin edistämisen arvioinnissa on tärkeää tarkastella palvelujen käytön lisäksi ikääntyneiden kokemaa hyvinvointia, osallisuutta sekä erityisesti toimintakyvyn kehittymistä ja säilymistä.

Valiokunta korostaa myös asiakaslähtöisyyden merkitystä suunnitelman toteuttamisessa. Ikääntyneiden näkökulmien ja kokemusten huomioiminen palvelujen kehittämisessä sekä palautteen systemaattinen hyödyntäminen ovat keskeisiä tekijöitä palvelujen laadun ja vaikuttavuuden kannalta.

Lisäksi valiokunta korostaa hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyön merkitystä ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämässä. Kunnilla on keskeinen rooli esimerkiksi elinympäristöjen, liikuntamahdollisuuksien ja kulttuuripalvelujen kehittämisessä, ja hyvinvointialueen asiantuntemus ikääntymisen kysymyksissä on tärkeä tuki tälle yhteistyölle.

Läheisten sekä järjestöjen ja yhdistysten rooli

Valiokunta korostaa läheisten, omaisten sekä paikallisten järjestöjen ja yhdistysten merkitystä ikääntyneiden hyvinvoinnin tukemisessa. Läheiset ovat usein keskeisessä roolissa arjen sujuvuuden, turvallisuuden ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Samanaikaisesti järjestöt ja yhdistykset tarjoavat matalan kynnyksen toimintaa, vertaistukea ja osallistumismahdollisuuksia, jotka täydentävät julkisia palveluja. Valiokunta katsoo, että näiden toimijoiden rooli tulee tunnistaa ja huomioida suunnitelman toimeenpanossa entistä vahvemmin.

Voimavaralähtöisyys ja ikääntyneiden moninaisuus

Valiokunta painottaa voimavaralähtöisen näkökulman merkitystä ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämässä. Ikääntyneet muodostavat hyvin heterogeenisen ryhmän, johon kuuluu runsaasti aktiivisia ja toimintakykyisiä henkilöitä, jotka etsivät merkitystä ja osallisuutta erilaisista

toiminnoista. Valiokunta pitää tärkeänä, että suunnitelmassa tunnistetaan nämä voimavarat ja luodaan mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa sekä edistää niin omaa kuin muidenkin hyvinvointia esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan, vertaisohjauksen ja yhteisöllisen toiminnan kautta.

Kuntoutuksen merkitys toimintakyvylle

Valiokunta korostaa matalan kynnyksen, varhaisen vaiheen kuntoutuksen keskeistä merkitystä ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisessa. Oikea-aikaisesti aloitettu kuntoutus edistää arjessa selviytymistä, ehkäisee toimintakyvyn heikkenemistä sekä tukee mahdollisuuksia asua kotona mahdollisimman pitkään. Valiokunta katsoo, että kuntoutuksen tulee olla helposti saavutettavaa ja kytkeytyä luontevaksi osaksi muita ennaltaehkäiseviä palveluja. Lisäksi on tärkeää vahvistaa toimintamalleja, jotka tukevat omatoimisuutta ja arjessa tapahtuvaa kuntoutumista sekä kannustavat aktiiviseen elämäntapaan.

Pirkanmaan alueellinen väkivallan ehkäisyn toimenpideohjelma

- Puheeksi ottamisen kulttuuri lähisuhdevallan ehkäisemiseksi tulee ottaa käyttöön kaikissa hyvinvointialueen toiminnoissa ja palveluissa. Henkilöstö tarvitsee siihen koulutusta, rohkaisua ja johdon tukea.
- Henkilöstöön kohdistuvaan väkivallan uhkaan varaudutaan suunnitelmallisesti.
- Hoivaköyhyys ja palveluissa olevat puutteet saattavat lisätä väkivallan uhkaa, samoin köyhyys lisää myös väkivallan uhkaa. Hyvinvointialue pystyy vaikuttamaan palveluiden puutteeseen ja hoivaköyhyyteen.
- Kanssaihminen kunnioituksen puute näkyy myös kouluissa, perheiden pahoinvointi ei ole riippuvuussuhteessa taloudelliseen vaurauteen tai menestykseen, myös kalliiden kännyköiden omistajilla/käyttäjillä esiintyy väkivaltaista käyttäytymistä.
- Hyvinvointialueen tulee tunnistaa ja valvoa lastensuojelulaitosten toimintaa. Jatkuvasti vaihtuvat työntekijät kertovat heikosta laadusta. Tämä näkyy myös lasten ja nuorten käytöksessä mm. kouluissa.
- Tunnetaitojen opettaminen ja oppiminen on tärkeitä kaikissa ikä- ja ihmisryhmissä, ei ainoastaan lapsilla ja nuorilla.

- Meidän on opittava käyttäytymään ihmisiksi toisiamme kohtaan, vastuullisissa tehtävissä tai asemissa olevilla ihmisillä on siinä isoin vastuu, aikuisilla myös suhteessa lapsiin ja nuoriin.
- Sosiaalisen median väkivaltaiseen, vihaa lietsovaan ja vastakkainasettelua edistävään toimintaan hyvinvointialueen tulee tehdä vaikuttavaa lobbausta. Tarvitsemme lakimuutoksia rikoslakiin, vanhuspalvelulakiin, lastensuojelulakiin ja sosiaalihuoltolakiin. Ne tunnistavat väkivallan ehkäisyn velvoittavuuden.

Pirkanmaan alueellinen ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

- Puheeksi otto tärkeää kaikille ikäryhmille. Henkilökunnan koulutusta päihteiden havaitsemiseen ja puheeksi ottoon.
- lääkäiden lääkkeiden käytön ja päihteiden yhteisvaikutuksen huomiointi ja neuvonta.
- Hyvä, että ohjelmassa huomioitu ongelma pelaaminen ja lisääntynyt nikotiinipussien käyttö.
- Haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden päihteiden käytön havaitseminen ja tuki päihteettömyyteen. Esim. syrjäytyneet henkilöt ja maahanmuuttajat.
- THL:n ehkäisevän päihdetyön ohjelma päivittyy 2026, painopisteet hyvät ja näistä hyvä pohja myös Pirkan ehkäisevään päihdetyöhön.

Pirkanmaan alueellinen hyvinvointisuunnitelma

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta pitää Pirkanmaan alueellista hyvinvointisuunnitelmaa kokonaisuutena hyvänä ja hyvin valmisteltuna asiakirjana hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Suunnitelmassa korostuu ennaltaehkäisevä näkökulma sekä yhteistyö kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa, mikä on keskeistä vaikuttavan HYTE-työn toteuttamisessa.

Valiokunta pitää hyvänä, että suunnitelman painopisteet muodostavat kokonaisvaltaisen kehyksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja että ennaltaehkäisevää työtä vahvistetaan osana hyvinvointialueen toimintaa.

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden näkökulmasta valiokunta korostaa toimintakyvyn ylläpitämisen ja vahvistamisen merkitystä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Väestön ikääntyessä liikkumisen edistäminen, turvalliset arjen ympäristöt sekä toimintakykyä tukevat toimintatavat ovat keskeisiä tekijöitä itsenäisen arjen, osallisuuden ja hyvän elämänlaadun mahdollistamisessa.

Valiokunta korostaa myös osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitystä hyvinvoinnin edistämisessä. Matalan kynnyksen kohtaamispaikkatoiminta sekä yhteistyö kuntien ja järjestöjen kanssa voivat merkittävästi tukea sosiaalista hyvinvointia ja ehkäistä yksinäisyyttä. Samalla valiokunta pitää tärkeänä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kiinnitetään huomiota myös sosioekonomisiin terveyseroihin. Terveyserojen kaventaminen on keskeinen kansanterveystavoite. Sen huomioiminen HYTE-työn suunnittelussa ja seurannassa tukee yhdenvertaista hyvinvointia.

Valiokunta pitää myönteisenä, että suunnitelmassa huomioidaan kulttuuri- ja luontohyvinvoinnin merkitys osana hyvinvoinnin edistämistä. Kulttuurin, taiteen ja luontoympäristöjen hyvinvointivaikutuksista on kasvavaa tutkimusnäyttöä, ja niiden hyödyntäminen voi tukea sekä fyysistä että psyykkistä hyvinvointia ja vahvistaa osallisuuden kokemusta eri elämäntilanteissa.

Vammaisten henkilöiden näkökulmasta valiokunta korostaa saavutettavuuden ja esteettömyyden huomioimista kaikessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä. Hyvinvointia tukevien palvelujen, toimintojen ja viestinnän tulee olla saavutettavia ja yhdenvertaisesti kaikkien asukkaiden käytettävissä.

Digiosallisuuden näkökulmasta valiokunta kiinnittää huomiota digitaalisten palvelujen kasvavaan merkitykseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Digipalvelujen lisääntyessä on tärkeää varmistaa, että palvelut ovat saavutettavia ja että asukkailla on mahdollisuus saada tarvittaessa digitukea. Valiokunta korostaa, että digiosallisuuden kysymykset koskevat eri väestöryhmiä ja eri ikäisiä ihmisiä, sillä haavoittuvia käyttäjäryhmiä on kaikissa ikäryhmissä. Digipalvelujen kehittämisessä on tärkeää huomioida käyttäjien erilaiset valmiudet sekä turvata vaihtoehtoiset asiointikanavat.

Valiokunta korostaa myös tiedolla johtamisen merkitystä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Hyvinvointityön vaikuttavuuden arviointi edellyttää systemaattista seurantaa, yhteisen tilannekuvan rakentamista sekä hyvinvointialueen ja kuntien välistä tietoon perustuvaa yhteistyötä.

Lisäksi valiokunta korostaa hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyön merkitystä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Monet hyvinvointiin vaikuttavat tekijät, kuten liikkuminen, kulttuuri, elinympäristö ja yhteisöllisyys, toteutuvat pitkälti kuntien toimintaympäristössä.

Yleinen ennaltaehkäisy asukkaiden toimintakykyyn, terveyteen ja hyvinvointiin edellyttää HYTE-kertoimen nostamista asiantuntijoiden ehdottamaan 3,5–5 prosenttiin nykyisen 1,5 prosentin sijaan. Hyvinvointialueen pitää vaikuttaa valtiovaltaan vaikuttavalla vaikuttamistyöllä. Ei saa vähentää muuta rahoitusta.

Kangasalalla, Lempäälässä ja Tampereella

27.3.2026

Ikäntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta

Mauri Jussila, puheenjohtaja

Markku Virkamäki, 1. varapuheenjohtaja

Anita Huhtala, 2. varapuheenjohtaja